

Viborg Kommune
Møldrup Børnehus

PÆDAGOGISK LÆREPLAN 3-6 ÅR

Hjernen&Hjertet

RAMBOLL

Indholdsfortegnelse

1 INDLEDNING	3
1.1 Indledning	3
1.2 Værdier	4
1.3 Pædagogiske principper	6
1.4 Læringsforståelse	6
2 GENERELLE RAMMER FOR ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	10
2.1 DE OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL	10
2.2 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR BØRN MED SÆRLIGE BEHOV	11
2.3 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR METODER OG AKTIVITETER TIL INKLUSION	12
2.4 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR SPROGINDSATSEN	12
2.5 ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG	13
2.6 METODER OG AKTIVITETER I ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG	13
3 PRIORITERING, DOKUMENTATION OG EVALUERING AF ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	15
3.1 FAKTA OM INSTITUTIONEN	15
3.2 PRIORITERING - LÆREPLANER	15
3.3 VÆRKTØJER TIL DOKUMENTATION	16
3.4 METODER TIL EVALUERING	16
3.5 DAGTILBUDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS	16
4 MÅLSÆTNINGER FOR DE ENKELTE LÆREPLANSTEMAER	18
4.1 ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING	18
4.2 SOCIALE KOMPETENCER	19
4.3 SPROGLIG UDVIKLING	20
4.4 KROP OG BEVÆGELSE	21
4.5 NATUR OG NATURFÆNOMENER	22
4.6 KULTURELLE UDTRYKSFORMER OG VÆRDIER	23
5 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ SOM EN INTEGRERET DEL AF DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE	26
5.1 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ	26
5.2 ARBEJDET MED BØRNEMILJØVURDERINGER	26
6 AFSLUTNING	27

1 INDLEDNING

1.1 Indledning

Kommunens fastsatte indledning

Den pædagogiske læreplan skal ses som et arbejdsredskab til at kvalificere og dokumentere 0-6-åriges læring og udvikling. Vi har i Viborg Kommunes Dagtilbud særlig fokus på de læringsmiljøer, vi tilbyder børnene. Læreplanen skal sikre, at børnenes trivsel, udvikling og læring er i fokus, så børnene i samarbejde med forældre bliver rustet til at mestre de udfordringer, de møder. Læreplanen skal bruges som et dagligt, pædagogisk redskab til planlægning, refleksion, evaluering og dermed til udvikling af kvaliteten i de læringsmiljøer, vi tilbyder børnene.

I Dagtilbud i Viborg Kommune rettes blikket mod kerneopgaven – opgaven vi løser sammen til gavn for barnet. Når vi udarbejder den pædagogiske læreplan, skal vi have forståelse for kerneopgaven, og bevidstheden om, hvordan vi sammen løser opgaven, skal være indeholdt i de opstillede mål og tiltag.

Ledelsen bør sikre, at bestyrelsen får forelagt det arbejde, som ledelse og personale foretager i forbindelse med udarbejdelsen, godkendelsen, evalueringen og opfølgningen af den pædagogiske læreplan.

Denne pædagogiske læreplan er gældende for perioden 2017 til 2018.

Dagtilbuddets indledning

Dette er læreplanen for Møldrup Børnehus. Den har til formål at være et aktivt redskab for hele personalegruppen i Møldrup Børnehus / Hejlskovgaard, hvor det er vigtigt for os, at alle bliver mødt på en positiv og anerkendende måde. Vi tager udgangspunkt i barnets nærmeste udviklingszone, og forsøger hele tiden at udfordre barnet i forhold til det udviklingstrin det befinder sig på.

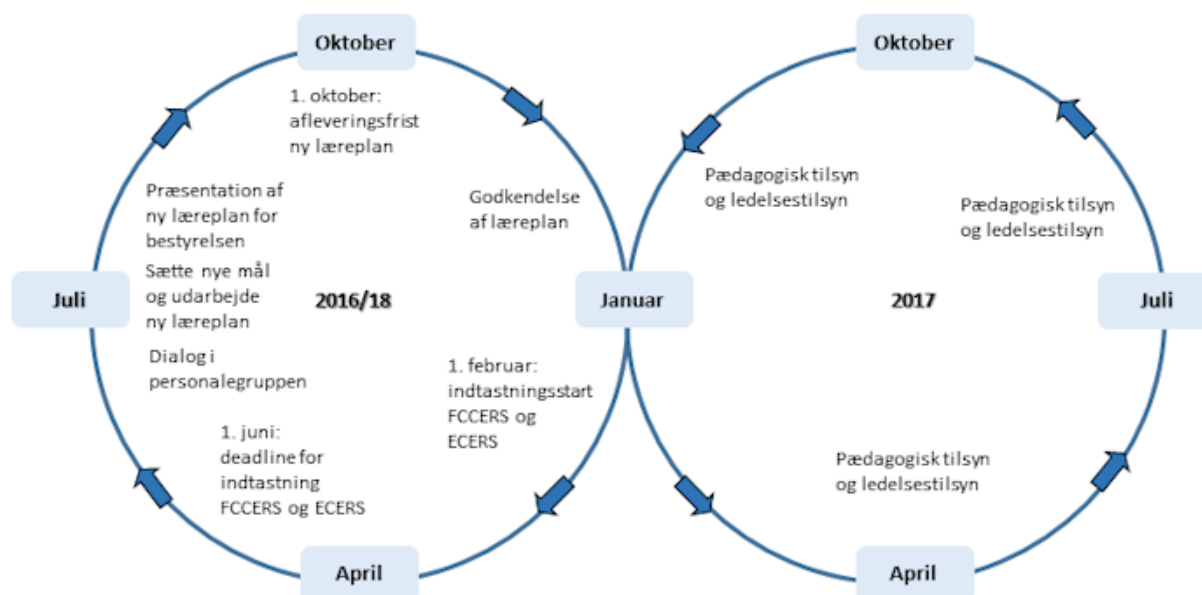
Vi har i Møldrup og Hejlskovgaard arbejdet med at samle personalegrupperne, og dette har i forbindelse med læreplansarbejdet resulteret i, at der er fælles mål for begge enheder, men forskellige tegn og tiltag for at nå disse mål.

vi forsøger at tilpasse os børnegruppen mht strukturen og udvikler hele tiden på denne. i forbindelse med at have deltaget i VIDA-projektet, er der blevet udarbejdet nogle faglige standarder, netop for at hjælpe alle børnene med, at have samme struktur uanset voksne. i den forbindelse har vi arbejdet med, at alle børn skal give plads til hinanden, så alle bliver set og hørt, samt give alle bevidstheden om, at de også er vigtige i børnefællesskabet.

Områdebestyrelsen skal præsenteres for læreplanerne i området, men ikke som sådan godkende dem. Det tilstræbes at inddrage relevante samarbejdspartnere under udarbejdelsen af læreplanen.

Viborg kommune har løbende forskellige fokuspunkter, som vi selvfølgelig er en del af, hvorfor det vil afspejle sig i det pædagogiske arbejde, som vi udfører.

Årshjul 2017-2018

1.2 Værdier

Kommunens fastsatte værdier

Værdisættet fra "Lys i øjnene" udgør det fælles grundlag for arbejdet med børn i Viborg Kommune:

- Ethvert barn er unikt og kompetent og skal mødes som sådan.
- Børn deltager aktivt i sunde fællesskaber. Derfor vil vi skabe sammenhæng og helhed i børns liv.
- Børn er forældrenes ansvar. Derfor samarbejder vi med forældrene om deres børns udvikling og trivsel.
- Børn møder engagerede og faglig kompetente voksne. Derfor anvender vi den viden, der virker.
- Alle arbejder målrettet med en sundhedsfremmende, forebyggende og tidlig indsats. Derfor har vi særligt fokus på det brede tværfaglige samarbejde i nærmiljøet.

Derudover er "Det Strategiske Hus" Viborg Kommunes samlede vision, mission og strategi for dagtilbud. Vi vil:

- Være anerkendende og fokusere på børnenes ressourcer.
- Understøtte læring i børnefællesskaber.

Dagtilbuddets værdier

Målsætning for det pædagogiske arbejde

Som ovenfor nævnt, tager vi udgangspunkt i Dagtilbudsloven og Viborg Kommunes Børne- og ungdomspolitik – Lys i øjnene og visionen i det strategiske hus som er :

Vi udvikler rødder for livet - livsduelige og robuste børn

Vi arbejder ligeledes med TOPI; "tidlig opsporing og indsats", hvor det overordnede mål er, at sikre alle børn får den bedste start på livet - at alle børn får det bedste børneliv. Vi har særlig fokus på trivsel og overgange for at skabe sammenhæng i børnenes liv.

Det er Møldrup Børnehus og Hejlskovgårds overordnede mål, gennem en tæt og åben forældrekontakt, at bidrage til at fremme børns trivsel, læring og udvikling. Læreplanen er et værktøj hertil.

Vi møder børnene med en anerkendende tilgang, hvor barnets egen forståelse, erfaringer og samspil med fællesskabet, er gennemgående i dagligdagen. Vi ser barnet i den sammenhæng det indgår i, både som enkelt individ, men også hvordan det indgår i sociale sammenhænge. For at give alle lige muligheder, møder vi dem forskelligt.

Vi skal i samarbejde med forældrene tage ansvar for barnet og dets trivsel sådan, at barnet kan udvikle sine ressourcer og kompetencer. Det er vigtigt at få forældrene med i dette, da det er forældrene, som er barnets vigtigste holdepunkt. Ressourcerne skal findes hos både det enkelt barn og i personkredsen omkring barnet. Familien og netværket omkring barnet er som udgangspunkt en ressource, det er vigtigt at tage udgangspunkt i.

Vi tilstræber, at vores enheder skal være et overskueligt og trygt sted at færdes i for børnene, hvor trivsel, læring, udvikling og fællesskab er vigtige værdier. Vi voksne vil være tydelige rollemodeller og voksne som børnene kan regne med.

Ved aktiviteter er børnene delt, således at personalet kan tilrettelægge det pædagogiske arbejde målrettet mod gruppen. Vuggestuegruppen arbejder også i grupper i forbindelse med forskellige pædagogiske aktiviteter. Det vil være forskelligt om der arbejdes i aldersinddeltegrupper eller blandede grupper. Vi gør meget ud af, at vores huse skal fungere som helheder, men også at der er plads til det enkelte barn, netop som det er. Vi arbejder med at varetage børnenes forskellige behov. I praksis betyder det, at børnene er delt i grupper på dele af dagen, f.eks til spisning og formiddagens aktiviteter.

I Naturbørnehaven Hejlskovgaard er det store udeområde et vigtigt element i dagligdagen og pædagogikken. Det giver indpiration og enestående muligheder for at lege, lære og forundres samtidig med at der er plads til udfordringer og ro til fordybelse både kropsligt og mentalt. Vi forsøger at vække børnenes nysgerrighed for hvad vi møder i naturen og på den måde skærpe deres opmærksomhed, samt formidle faglig viden. Vi bruger vores egen glæde ved naturen til at opfordre børnene til at "mærke" naturen gennem deres sanser.

1.3 Pædagogiske principper

Kommunens fastsatte pædagogiske principper

1. Princip: Det pædagogiske arbejde skal tilrettelægges, så det enkelte barn sikres den bedst mulige udvikling og læring i hele dets hverdag.
2. Princip: Der skal være fokus på at skabe de bedst mulige læringsmiljøer, hvor der tages hensyn til barnets perspektiv og det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.
3. Princip: De professionelle guider alle børn i forhold til at opleve værdien af fællesskab.
4. Princip: Dialog og samarbejde med forældre og netværk er en naturlig del af arbejdet med at sikre børns trivsel og læring.
5. Princip: Der fremmes en kultur, hvor arbejdet med IT er en naturlig del af det daglige arbejde.

Dagtilbuddets pædagogiske principper

1. Princip: Personalet er opmærksomme på at understøtte børnene i de mangeartede læringsmuligheder der er i løbet af dagen
2. Princip: Inddrage børnenes perspektiver i arbejdet med læringsmålene i de pædagogiske læreplaner
3. Princip: Der laves bl.a. aktiviteter hvor det at være fælles er en nødvendighed.
4. Princip: Vi lægger vægt på en god og tillidsfuld kontakt til forældrene. Viborg Kommunes Tværfaglige model anvendes.
5. Princip: Ipad bruges til at søge information mm. sammen med børnene, skrive dagbog - af og til sammen med børnene.

1.4 Læringsforståelse

Kommunens fastsatte læringsforståelse

Jf. "Læreplaner og pædagogisk praksis - En vejledning til det pædagogiske personale i Dagtilbud":

Tidlig læring er centralt for udvikling af børns potentialer og kompetencer. Oplevelsen af tryghed og tillid er de bedste betingelser for læring og udvikling. Tilknytningen er af stor betydning for børns udviklings- og læringsprocesser.

Læring handler om dannelse og udvikling og er en forandringsproces, der fremmer tilegnelsen af nye kompetencer. Det er en proces, hvor barnet omformer og udvikler sin viden, forståelse og færdigheder.

Begreberne læring og udvikling går hånd i hånd. Barnet lærer, når det udvikler sig og udvikler sig, når det lærer. Begrebet læring kan også være et synonym for socialisering og/eller dannelse og knytter sig til barnets refleksion, handlinger og identitet.

En af de grundlæggende tanker bag den pædagogiske læreplan er, at hvert barn er medskabere af sin egen læring – en læring, som personalet skal støtte, guide og udfordre, hvad enten der er tale om planlagte aktiviteter eller spontant opståede situationer. Derfor har hele læringsmiljøet en betydning for børnenes udvikling og læring.

Ved læringsmiljø forstås bredt dagtilbuddets kultur og atmosfære, personalets rolle, de fysiske rammer, organiseringen og de metoder, der bliver brugt i de enkelte dagtilbud til at fremme børnenes læring.

Man kan også sige, at læring på en gang foregår i et spændingsfelt mellem det kognitive, psykodynamiske og samfundsmæssige - altså mellem barnets erkendelse, mestring, motivation, følelser og omgivelserne.

Dagtilbuddets læringsforståelse

I Møldrup Børnehus og Hejlskovgård tilstræber vi at tage udgangspunkt i de enkelte børns ressourcer, således barnet føler sig mødt og forstået. Vi vil løbende give børnene "kærlige" skub, således de udvikler sig og lære nyt. Vi vil stille passende krav i hverdagen til vores børn, så alle kan indgå i vores fællesskab.

Leg har en betydelig plads i vores dagligdag, idet den har stor betydning for barnets læring og udvikling på mange områder. Vi har fokus på børnenes venskaber - det at barnet har en god ven der ser frem til at det kommer i børnehave er vigtigt for at barnets trivsel.

Vi vil give børnene udfordringer i forhold til, hvad de i forvejen kan. Vi er med andre ord på udkig efter barnets nærmeste udviklingszone. Det er vigtigt personalet giver børnene den tid, det tager for dem at gøre det selv f.eks. klippe med saks, cykle, gynge, selv tage tøj på m.m.

Som pædagogisk personale tilrettelægger vi rammerne omkring børnene, således at der er mulighed for fakta viden, inspiration og udfordringer i de læringsmiljøer, som er i afdelingerne. Vi vil løbende ændre i vores miljøer, da vi tilstræber at tage udgangspunkt i netop de børn vi har. Vi vil inddrage børnene, men også planlægge og skabe miljøer, som de kan gå på opdagelse i.

Vi er rollemodeller og børn lærer ved at iagttage/se/mærke værdier og holdninger. Vi har stor indflydelse på hverdagen i afdelingerne. Vi er bevidste om måden, vi er på, hvordan vi taler til og er sammen med børnene på, hvordan vi sætter ord på børnenes oplevelser og hvordan vi reagerer på børnenes handlinger, da det har stor betydning for børnenes læreprocesser.

I Møldrup Børnehus og Hejlskovgård ser vi den gode rollemodel, som en autentisk voksen, der hele tiden tilstræber:

- At der er sammenhæng mellem ord og handlinger
- At vi er ærlige og troværdige
- At vi følger reglerne i vores samfund f.eks. færdselsreglerne, når vi er på tur.
- At vi udviser respekt, for andres normer og værdier, når vi f.eks. er inviteret indenfor i andres hjem til fødselsdag.
- At vi ikke smider affald i naturen.
- At vi viser børnene, når vi leger sammen med dem, hvordan man kan gøre.
- At vi taler pænt om og til hinanden i hverdagen.

Illustration 2

	Børn har ringe indflydelse på form og indhold	Børnene har høj indflydelse på indhold og form
De voksne har høj grad af indflydelse på indhold og form	1. Læringsrum Voksenskabtlæring. Den voksne går foran barnet. Den voksne harsat et bestemt indhold på programmet Børnene skal lære noget bestemt.	2. Læringsrum Voksenstøttet læring. Den voksne går ved siden af barnet. Den voksne støtter og udvikler sammen med børnene. Børnenes medbestemmelse er medtænkt i projekter og aktiviteter. Støtte børns læring gennem samtaler. F.eks. følge børnenes spor.
De voksne har lav grad af indflydelse på indhold og form		3. Læringsrum Leg og spontane oplevelser. Den voksne går bag ved barnet. Den voksne skaber muligheder og udfordringer gennem tilrettelæggelse af et miljø for leg og oplevelser. De pædagogiske handlinger ligger underforstået i miljøet. F.eks. ved overvejelser over legepladsens indretning.

Fig. 1: De tre læringsrum (Basil Bernstein 2001)

2 GENERELLE RAMMER FOR ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

2.1 DE OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL

Kommunens fastsatte overordnede læringsmål

For at børnene kan mestre eget liv og bliver robuste, har det jf. "Læreplaner og pædagogisk praksis - En vejledning til det pædagogiske personale i Dagtilbud" betydning, at:

- de professionelle gennem fællesskabet giver børnene mulighed for at lære at samarbejde og være en del af et struktureret og ustruktureret samvær
- de professionelle giver børnene mulighed for, at de kan mærke sig selv, sætte ord på følelser og behov
- de professionelle giver børnene mulighed for at tænke over egne handlinger og have omtanke for andre.

Disse almene kompetencer bliver udviklet i læringsmiljøer, hvor børn og voksne er sammen om aktiviteter, der stimulerer barnets sprog, motorik, viden om natur og naturfænomener samt kunst og kultur.

Jf. "Lys i øjnene" er det Byrådets mål:

- at børn bliver så dygtige, som de kan, trives og bliver livsduelige voksne. Det gør vi ved at inddrage og aktivere børnene i læringsprocessen og lade dem anskueliggøre den
- at børn, forældre og professionelle indgår i et forpligtende samarbejde. Det gør vi bl.a. ved at sætte ind på sprogområdet og herunder yde en særlig indsats for familier med flere sprog

Dagtilbuddets overordnede læringsmål

I dagligdagen er vi meget bevidste om, at vi er børnenes rollemodeller. Både i forhold til at lære og udvikle de sociale kompetencer, men også i forhold til at udvikle sprog, motorik m.m.

Børnene deltager i mangeartede planlagte pædagogiske aktiviteter, samt leg og andet uformelt samvær, hvor de får mulighed for at udvikle deres forskellige kompetencer. I de fleste af disse situationer er det nødvendigt at børnene lærer at lytte til hinanden og vente på tur for at det bliver rart at være sammen og for at aktiviteten -struktureret/ustruktureret- kommer til at glide.

Vi sætter ord på at det kan være nødvendigt at gøre noget flere/mange gange for at kunne en given ting og anskueliggør deres læring." Kan du huske da du begyndte i børnehave.... der kunne du ikke cykle på den tohjulede cykel ???"

Vi bruger principperne i Marte Meo, hvor vi gør meget ud af, at sætte ord på vores egne og børnenes handlinger/hensigter/følelser og følge barnets initiativ. Vi spørger børnene til deres hensigter, (hvad ville du) når vi er i tvivl og til hvad hvordan de tror et andet barn har det, for at give det mulighed for begyndende refleksion.

Vi bruger aktivt den pædagogiske læreplan, og arbejder med de mål og tiltag vi i denne har sat op, og er opmærksomme på tegnene i opfyldelse af disse mål, men også om der er opnået en læring, som vi evt ikke havde forventet.

Derudover er vi desuden med i VIDA-projektet, hvor der arbejdes med at få de udsatte børn til at være en integreret del af de øvrige børn, hvor der også arbejdes på, at deres "stemme" er lige så vigtig, som de øvrige børns.

2.2 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR BØRN MED SÆRLIGE BEHOV

Kommunens fastsatte læringsmål for børn med særlige behov

Jf. TOPI (Tidlig opsporing og indsats) arbejder vi ud fra tre grundlæggende værdier:

1. Barnets adfærd ses i den sociale kontekst, hvori barnet indgår. Fokus på barnets ressourcer og ikke dets mangler.
2. Forældrene er aktive samarbejdspartnere. Forældrene er en ressource.
3. Det tværfaglige professionelle samarbejde og de tværfaglige ressourcer vægtes højt. Der skabes fælles begreber og forståelse af hinandens praksis.

I forhold til børn, som viser tegn på mistvivsel, skal analysemodellen anvendes til at undersøge barnets signaler som grundlag for en tidlig indsats.

Dagtilbuddets læringsmål for børn med særlige behov

Børn med særlige behov kan defineres på forskellig vis.

Der kan fx være tale om følgende:

- Børn der er særligt begavede
- Børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne
- Børn med anden etnisk baggrund end dansk
- Børn med tale-/sprogproblemer
- Børn, der kommer fra familier med alvorlige sociale problemer.

Vores mål er ikke at få færre børn i gule og røde positioner, men arbejde med de udfordringer som nogle af børnene har. Dette kan resultere i, at denne udfordring løses, men der så i stedet kan opstå nye, så barnet ikke har flyttet position.

3 gange om året udfører vi trivselsundersøgelser (TOPI). Det er med til at sikre, at vi får øje på de børn som er i mistvivsel, og vi laver her en målrettet indsats for at få disse børn i trivsel. Har vi børn som har særlige behov, tager vi udgangspunkt i det enkelte barn. I samarbejde med forældrene bliver der lavet en handleplan for barnet, så det indgår i børnefællesskabet og føler sig ligeværdig, da alle børn skal have mulighed for at trives, udvikle sig og lære noget.

Vi taler positivt om alle børn. Vi har positive relationer til alle børn og vi er ressource orienterede- vi tager udgangspunkt i det enkelte barns styrker. Vi har voksne som guider og sætter positive grænser.

Derudover er vi bevidste om at bruge den tværfaglig model, fokusgruppemøder, lp-model, TOPI, opdeling af børnene efter udviklingstrin, særlige hensyn til hver enkelt, opdeling af børn i små grupper når det kan lade sig gøre, godt samarbejde med forældrene, give forældrene noget ansvar for samarbejde. Vi søger sparring med andre fagpersoner, for råd og vejledning til vores arbejde.

Overleveringssamtaler hvor relevant viden videregives.

Punkter på dagsordenen til p-møderne, hvor der formidles relevant viden i forhold til barnet og der sparrer/udvikles på tiltagene omkring barnet.

Støtte op om barnet i hverdagen. Have fokus på, hvilke styrker barnet besidder, og bruge disse styrker til at fremme de områder, hvor barnet har vanskeligheder.

2.3 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR METODER OG AKTIVITETER TIL INKLUSION

Dagtilbuddets metoder og aktiviteter til inklusion:

Det begynder med at barnet føler sig tryk i børnehaven, og det gør vi bl.a ved at sørge for at være i børnehøjde, så børnene både føler sig set og hørt. Vi sætter ord på det vi gør. Vi viser overfor de andre børn, at barnet er ok. Italesætter overfor børnene hvad deres handlinger gør ved andre. Desuden har vi en god dialog med forældrene så vi i fællesskab bliver enige om, hvad der kan gøres hjemme og i børnehaven for at gøre barnet trygt, men også have en ensartet tilgang til det enkelte barn.

Vi vurderer hvilke børn som evt har behov for at komme med på tur, så der er tid til omsorg og nærhed for de enkelte børn. Børnene bliver trykke ved hinanden og får mod til at byde ind og derved få styrket deres selvværd og selvtillid.

Derudover forsøger vi at afpasse aktiviteterne til børnene, og ikke tilpasse børnene til aktiviteterne. Vi har mindre børnegrupper, opbygger fællesskaber, fx ved at skabe rammer for uforstyrret leg. Arbejder med at lytte til hinanden, så alle bliver hørt, og taget alvorligt. Giver pauser til enkelte børn, så de atter får energi til at indgå i fællesskabet. Struktur og genkendelighed.

Desuden tager vores VIDA projek udgangspunkt i at lære børnene at lytte til hinanden, vente på tur, udsætte egne behov, fx via samling, spille spil og i forbindelse med frokost.

2.4 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR SPROGINDSATSEN

Kommunens fastsatte sprogindsats

Alle 3-årige skal sprogvurderes. Det anbefales, at de 3-årige - når vurderingen viser, at de har behov for en særlig eller fokuseret sprogindsats - revurderes ved en 5-årsscreening. Det er lederens ansvar at udføre sprogvurderingen og sætte en eventuel sprogindsats i værk. Til sprogvurderingen anvendes Rambølls modul, og den foretages af en pædagog i institutionen.

Dagtilbuddets sprogindsats

Alle 3-årige bliver sprogvurderet et par måneder efter de er begyndt i børnehave. Det er sprogpædagogen der foretager denne. Forældrene bliver orienteret om resultatet i den første samtale i børnehaven, som foregår ca. 3 mdr. efter børnehavestart. Hvis sprogvurderingen viser at barnet har brug for en særlig indsats, kontaktes vores tilknyttede talehørekonsulent for at aftale det videre forløb. Har barnet brug for en fokuseret indsats bliver forældrene i samtalen informeret om de sproglige strategier, der er særlig relevant for deres barn. Børnehaven vil ligeledes arbejde med disse. Ved behov laves smågrupper med Dialogisk Læsning. Hit med sproget - se længere nede.

Alle flersprogede 5 årige sprogvurderes, samt de der har haft brug for en særlig indsats og fokuseret indsats efter 3-årsvurderingen.

Vi har i længere perioder i løbet af året "Hit med Sproget". Alle børn deltager og der laves faste mindre grupper (7-9 børn).

I det daglige er personalet bevidst om at anvende De understøttende Sprogstrategier og samtidig være opmærksomme på de børn, der ikke naturligt kommer for at samtale.

2.5 ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG

Kommunens fastsatte arbejde med overgange og sammenhæng

Det er Byrådets mål, at der er sammenhæng og helhed i børnenes liv. Det gør vi ved at arbejde systematisk med at skabe gode overgange for børn og inddrage forældrene i det arbejde.

I Viborg Kommune ønsker vi, at der opstilles mål for overgange mellem dagpleje og børnehus for at sikre, at alle børn får den bedst mulige overgang fra et dagtilbud til et andet. For at sikre at vigtig viden ikke går tabt i overgangene, har Viborg Kommune udviklet en fælles overgangsmodel og et fælles overgangsskema i forbindelse med TOPI.

Dagtilbuddets arbejde med overgange og sammenhæng

Vi følger principperne i TOPI, hvor vi i samarbejde med forældrene finder hvilke informationer, der er vigtige at give videre til kommende institution eller skoletilbud. Ved overgangen fra børnehave til skole er forældrene også medvirkende til at sætte mål for, hvad vi skal have fokus på det sidste halve år i børnehaven, så barnet er bedst muligt klar til skolestarten. Vi har fokus på forældreansvaret i dette, da de er den vigtigste medspiller i at få nået udviklingspunkterne, samt styrke barnet i det, som det allerede er rigtig god til.

Vi har en plan om, at få styrket samarbejdet med Møldrup skoles sfo/Møldrup skole, og udnytte den gevinst der er ved at ligge så tæt på hinanden, så de kommende skolebørn jævnligt kan komme til at bruge deres lokaler det sidste halve år af deres børnehavetid.

Vi har desuden i det sidste halve år af børnenes børnehavetid, styrket samarbejdet mellem Hejlskovgaard og Møldrup børnehus, da vi ugentligt er på besøg hos hinanden, med de kommende skolebørn, så de også har lært hinanden at kende inden skolestart og har haft mulighed for at danne venskaber.

2.6 METODER OG AKTIVITETER I ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG

Dagtilbuddets metoder og aktiviteter i arbejdet med overgange og sammenhæng

I forbindelse med de forskellige overgange fra dagpleje/vuggestue til børnehave, har vi i Hejlskovgaard og Møldrup aftalt faste besøgsdage med dagplejen. De kommer på besøg hos os i grupper, så dagplejebørnene kender og har set omgivelserne og de voksne inden børnehavestart hos os.

Overgangen fra vuggestue til børnehuset i Møldrup, sker ved, at barnet inden børnehavestart jævnligt kommer på besøg i børnehaven. Det er sammen med nogle af børnehavebørnene om formiddagen, spise frokost med dem, samt komme med dem på legepladsen, så de også er trygge ved børn og voksne inden start i børnehaven. Derudover er de jævnligt med de voksne fra vuggestuen i børnehaveafdelingen for at hente mad eller andet, så alle voksne i Møldrup Børnehus er kendte af vuggestuebørnene.

Vi vil styrke samarbejdet med Møldrup skoles sfo, så de kommende skolebørn jævnligt kan komme til at bruge deres lokaler det sidste halve år af deres børnehavetid.

Det sidste halve år af børnenes børnehavetid, er børnene fra Hejlskovgaard og Møldrup børnehus, på besøg hos hinanden, så de får mulighed for at have opbygget nogle venskaber inden skolestart.

Illustration 3

3 PRIORITERING, DOKUMENTATION OG EVALUERING AF ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

3.1 FAKTA OM INSTITUTIONEN

Dagtilbuddets beskrivelse:

Vi har pt 30 børn i Møldrup Børnehus og 22 børn i Hejlskovgaard. I Hejlskovgaard er børnene delt i to grupper når de spiser. Den yngste årgang sammen med deres kontaktpædagog og resten af børn og voksne i en anden gruppe. I forskellige aktiviteter og på nogle ture er børnene også delt på denne måde.

I Møldrup er de yngste børnehalebørn for sig, mens de 4-5 årige er blandet i grupper, hvor der i disse grupper også laves aktiviteter og spises sammen. Men børnene kan også være delt op på anden vis i forbindelse med aktiviteter, hvor der bl.a. tages udgangspunkt i udvikling og venskaber.

Vi har enkelte 2-sprogede i vores enheder, men vi formår at få disse børn integreret og være en del af fællesskabet, selvom der kan være sproglige udfordringer forbundet hermed

.

I alt er der 8 voksne til at løse opgaven i børnehaverne, her incl. en afdelingsleder i Hejlskovgaard, samt et stk køkkenpersonale i Møldrup, og disse personaler har også timer sammen med børnene for at få tingene til at hænge sammen.

I det sidste halve år, af børnehavetiden kommer de ældste børn fra enhederne til at have et samarbejde, så disse børn lærer hinanden at kende inden skolestart, og allerede der få opbygget nogle relationer. Men det skal også siges, at disse relationer mellem børnene starter før, da vi har fællesåbent i forbindelse med jule-, vinter-, og efterårsferie.

Vi afholder fællespersonalemøder, for at få skabt fælleskab enhederne i mellem, men også for at man kan varetage opgaver i de forskellige huse.

3.2 PRIORITERING - LÆREPLANER

Alle læreplanstemaer har bidraget lige meget til børnenes udvikling

Kommentar:

Vi har valgt at prioritere læreplanstemaerne lige højt, da vi mener det er væsentligt at komme omkring alle temaerne i den 2 årige periode læreplanen er gældende, da vi finder alle temaer lige væsentlige. Derudover berører mange af vores planlagte aktiviteter flere af læreplanstemaerne af gangen.

3.3 VÆRKTØJER TIL DOKUMENTATION

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, at følgende værktøjer særligt benyttes til dokumentation af arbejdet med læreplanerne:

- Praksisfortællinger
- Foto
- Iagttagelser/observationer
- Log-bog i forbindelse med VIDA-projekt

3.4 METODER TIL EVALUERING

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, at der er benyttet følgende metoder til at evaluere arbejdet med læreplanerne:

- ECERS
- SMTTE
- Skema til at synligøre evt. ændringer i VIDA projektet.

3.5 DAGTILBUDDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, hvordan evalueringer skal anvendes til udvikling af den pædagogiske praksis:

Vi vil bruge evalueringen til at tage en dialog over, om målene er nået. Vi diskuterer, hvad der har været godt eller knap så godt, samt efterfølgende ændre målene ud fra dette. Men vi kan selvfølgelig også bruge evalueringen til at se, vi er på rette vej, og gør det rigtige i forhold til det daglige arbejde.

Derudover vil vi bruge Ecers til at evaluere på, om vores pædagogiske praksis har udviklet sig, men også til at få skabt en bevidstgørelse af, hvad vi med enkle tiltag kan gøre bedre.

Vi vil også ved hjælp af smtte-modellen få skabt opmærksomhed på, at evalueringen også er en vigtig del af det at lave pædagogisk arbejde, og derved få skabt nogle udviklingspunkter at arbejde videre med i personalegruppen

Illustration 4

4 MÅLSÆTNINGER FOR DE ENKELTE LÆREPLANSTEMAER

4.1 ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med alsidig personlig udvikling angivet:

Den optimale baggrund for at kunne indgå i fællesskaber, er at børnene har empati, selvværd, selvregulering.

Der arbejdes ud fra Marte Meo principperne om at

*følge og positiv bekræfte barnets initiativ,

*turtagning- fx hjælpe børnene til at skiftes til at komme på banen

*positiv ledelse - bl.a. det at skabe en god følelsesmæssig stemning.

Vi vil herigennem fremme børnenes selvværd, empati og selvregulering, hvilket har stor betydning for at de kan indgå optimalt i fællesskaber.

Der vil ligeledes være en opmærksomhed på at barnets personlige udvikling skal ses som en helhed.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med alsidig personlig udvikling angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Skabe et miljø, hvor barnet føler sig hørt, set og forstået.

Skabe et miljø, som barnet er deltagende i og hvor det kan føle sig som en del af fællesskabet.

Give muligheder for udfordringer i Nærmeste Udviklingszone.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Forældre og barn viser glæde og tryghed ved at blive afleveret i børnehaven om morgenen.
2. Tegn: Ejerskabsfølelse omkring aktiviteter og hvad der sker i institutionen.
3. Tegn: Barnet udviser selvværd og formår herfor at skabe relationer.
4. Tegn: Barnet tør deltage og være aktiv i fælles aktiviteter.
5. Tegn: Barnet øver empati, samt tilsidesætte egne behov.
6. Tegn: H:Barnet opsøger børn og voksne med positive forventninger.
7. Tegn: H:Barnet tør deltage og være aktiv i fælles aktiviteter
8. Tegn: H:Barnet begynder at vise forståelse for at vi er forskellige og har forskellige behov
9. Tegn: H:Der er en god dialog mellem forældre og personale om barnet

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med alsidig personlig udvikling angivet:

1. Tiltag: Møde det enkelte barn med en anerkendende og inkluderende tilgang.
2. Tiltag: Udfordre barnet indenfor zonen for nærmeste udvikling og fordre succesoplevelser

3. Tiltag: Vi støtter og viser det enkelte barn, der er plads til forskellighed.
4. Tiltag: Tæt samarbejde med forældrene omkring det enkelte barns udvikling.
5. Tiltag: Skabe plads til fordybelse og barnets egne initiativer.
6. Tiltag: H: Benævne, Følge og positiv bekræfte børnenes og eget initiativ, turtagning og positiv ledelse.
7. Tiltag: H: Udfordre børnene i nærmeste udviklingszone
8. Tiltag: H: Vise barnet at der er plads til forskellighed i forhold til egne og andres behov
9. Tiltag: H: Tæt samarbejde med forældrene omkring udvikling af barnet og dets kompetencer

4.2 SOCIALE KOMPETENCER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med sociale kompetencer angivet:

Vi har i forbindelse med VIDA-projektet fokus på barnets sociale handlekompetencer, da vi oplever at der er børn, som har svært ved at tilsidesætte deres egne behov og vente på det bliver deres tur. Der arbejdes ud fra Marte Meo principperne om at

- *følge og positiv bekræfte barnets initiativ,
- *turtagning- fx hjælpe børnene til at skiftes til at komme på banen
- *positiv ledelse - bl.a. det at skabe en god følelsesmæssig stemning.

Vi er opmærksomme på venskaber er en MEGET vigtig del af barnets børnehaveliv. Det at have venner har stor betydning for barnets trivsel samt lyst til at komme i børnehave. Nogle børn har brug for, at personalet fremhæver deres positive egenskaber, så andre børn kan se deres værdi og potentiale.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med sociale kompetencer angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Børnene udvikler deres kompetencer til at lytte, aflæse og være i dialog med andre - altså udvikle deres samarbejdsevne.

Skabe rammer hvor børnene kan udvikle venskaber. Børnene understøttes i at udvikle venskaber
Skabe et anerkendende og inkluderende børnehavemiljø, hvor personalet udviser positiv ledelse.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Barnet kan kommunikere konstruktivt og give udtryk for sine behov.
2. Tegn: Barnet beder den voksne om hjælp for at vedligeholde relationen.
3. Tegn: Barnet viser gensynsglæde ved børn og voksne i institutionen.
4. Tegn: Barnet deltager i sociale aktiviteter.
5. Tegn: Åben og gensidig respekt i forældresamarbejdet.
7. Tegn: H: Børnene deltager i aktiviteter/opgaver sammen med andre børn
8. Tegn: H: Børnene byder hinanden ind i fællesskabet
9. Tegn: H: Børnene udvikler venskaber og giver udtryk for at de har venner i børnehaven

10. Tegn: H:Barnet kan kommunikere konstruktivt og give udtryk for behov og ønsker

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med social kompetence angivet:

1. Tiltag: Personalet kommunikerer anerkendende, er imødekommende og nærværende.
2. Tiltag: God tid til opstart for at skabe tryghed og et godt tilhørsforhold.
3. Tiltag: Struktur og genkendelighed i hverdagen
4. Tiltag: Opmuntre børnene til at hjælpe hinanden.
5. Tiltag: Personalet er nysgerrig, går foran og er aktive i sociale aktiviteter.
6. Tiltag: Gensidigt samarbejde mellem forældre og personale
7. Tiltag: H:Opfordre børnene til at deltage i opgaver/aktiviteter med andre børn
8. Tiltag: H:Fremhæve børnenes positive egenskaber
9. Tiltag: H:Bruge både inde og uderummets muligheder så der skabes uforstyrret plads til alle
10. Tiltag: H:Vi bruger Trin-for-Trin og Fri for Mobberi

4.3 SPROGLIG UDVIKLING

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med sproglig udvikling angivet:

I vores arbejde med barnets sproglige udvikling har vi fokus på at børn udvikler sprog på mange forskellige måder og gennem en legende tilgang. Vi har ligeledes fokus på at de voksne er rollemodeller :)

Vi har i 2016 arbejdet med HIT MED SPROGET og vil fortsætte med dette i næste læreplansperiode.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med sproglig udvikling angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Gøre børnene opmærksomme på forskellige måder at udtrykke sig på.

Børnene udvikler deres sproglige kompetencer. Det talte sprog, kropssproget.
Børnene stifter bekendtskab med skriftsproget.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Barnet sætter ord på tanker, følelser, ønsker og behov.
2. Tegn: Barnet vil gerne fortælle og lytter interesseret til andre.
3. Tegn: Barnet eksperimenterer med sproget: lyde, ord og historier.
4. Tegn: Barnet bruger det verbale sprog til problemløsning.
5. Tegn: Barnet bruger krop og mimik aktivt i deres kreative udtryk.
6. Tegn: H:Børnene genkender forskellige bogstaver og deres lyde
7. Tegn: H:Børnene udvikler deres sprog

8. Tegn: H:Børnene kan rimene, leger med ordene og rimer selv
9. Tegn: H:Børnene går selv igang med at lave rundehistorier - fantasi historier
10. Tegn: H:Børnene laver selv produkter med -(lege)-bogstaver/tal på

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med sproglig udvikling angivet:

1. Tiltag: Personalet benævner initiativer
2. Tiltag: Ved samling får det enkelte barn mulighed for at udvikle sit kommunikative sprog.
3. Tiltag: Personalet giver mulighed for at synge og bevæge sig til musik.
4. Tiltag: Vi giver mulighed for historier, rim og remser.
5. Tiltag: Materialer som fx "Hit med lyden" anvendes.
6. Tiltag: H:Anvender Hit med Sproget
7. Tiltag: H:Personalet anvender de understøttende sprogstrategier
8. Tiltag: H:VI bruger rim og remser i hverdagen- ugens rim
9. Tiltag: H:Rundehistorier som børnene deltager i
10. Tiltag: H:Personalet gør børnene opmærksomme på hvor og hvordan bogstaver/tal anvendes

4.4 KROP OG BEVÆGELSE

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med krop og bevægelse angivet:

Gode motoriske færdigheder og udholdenhed giver børn en god basis for videre udvikling og læring inden for mange områder. Fysisk aktivitet gør at børnene bliver fortrolige med deres krop og bliver vant til at bevæge sig.

Hejlskovgaard: Rigtig god plads ude til varierede motoriske udfoldelser. Træer, kuperet terræn mm. Indenfor hovedsageligt plads til mere rolige aktiviteter. Puderum.

Møldrup Børnehus: Motorikrum indenfor og klatretårn på legepladsen. I det pædagogiske produktionskøkken hjælper børnene med tilberedning af mad.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med krop og bevægelse angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Skabe rum ude og inde, der indbyder til forskellige motoriske udfordringer og sansemæssige oplevelser. Styrke børnenes kropsbevidsthed og fornemmelse for hvad de kan.

Formidle viden om kroppen og om bevægelse, kost og hygiejnes indflydelse på vores velvære og sundhed.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Barnet anvender mulighederne i det fysiske miljø både ude og inde.
2. Tegn: Barnet bruger aktivt sin krop til at kommunikere med og kan aflæse andres kropssprog.
3. Tegn: Barnet giver udtryk for at det kender til sund kost og hygiejne.
4. Tegn: Barnet bruger bevidst sine sanser i forskellige sammenhænge.
5. Tegn: Barnet bruger bevægelse som en naturlig del af sin leg.
6. Tegn: H:Børnene bruger mulighederne i det fysiske miljø både inde og ude
7. Tegn: H:Børnene giver udtryk for i ord og handling, at de kender til sund kost og hygiejne
8. Tegn: H:Børnene bruger/deltager i de forskellige lege de præsenteres for
9. Tegn: H: Børnene bruger deres krop på forskellige måder
10. Tegn: H:Børnene bliver bevidste om at man kan lære noget hvis man øver sig

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med krop og bevægelse angivet:

1. Tiltag: Vise vores glæde ved at bruge vores krop på forskellige måder.
2. Tiltag: Lære børnene på en enkel og praktisk måde om kroppen, sund kost og hygiejne.
3. Tiltag: Sætte ord på barnets kropssprog for at koble dette til det verbale sprog.
4. Tiltag: Give barnet daglige tilbud, der styrker dets udvikling.
5. Tiltag: Bruge de muligheder som vi har i nærmiljøet.
6. Tiltag: H: Give børnene daglige tilbud, der udvikler deres kropslige kompetencer
7. Tiltag: H:Lære børnene på en enkel og praktisk måde om kroppen, sund kost og hygiejne
8. Tiltag: H:Præsentere lege, der indeholder motoriske og sansemæssige udfordringer
9. Tiltag: H:Sætte ord på overfor børnene hvad de kan/tør nu og hvilken udvikling der er sket.
10. Tiltag: MåleBog

4.5 NATUR OG NATURFÆNOMENER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med natur og naturfænomener angivet:

Naturen giver rum for oplevelser og aktiviteter på alle årstider og i alt slags vejr og barnet får vigtige erfaringer med forskellige naturfænomener. Fx "bare" det at lege=eksperimentere med vand giver vigtige erfaringer.

I Hejlskovgaard er der natur af stor variation lige udenfor døren og vi har mange forskellige tilholdssteder. Inde har vi udstoppede dyr og andre naturfund. Ude har vi voliere med forskellige fugle og en lille kaningård til Sigurd. Drivhus - Urtehave

Den største del af vores tid er vi udendørs for at lege, undres, opdage og lære.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med natur og naturfænomener angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Give børnene mulighed for forskelligartede erfaringer med naturen og naturfænomener og opmuntre dem til at undres og søge svar.

Præsentere børnene for naturen som en kilde til æstetiske, motoriske og sansende oplevelser og et sted hvor fantasi og kreativitet kan udfolde sig.

Lære børnene at vise ansvarlighed og respekt for naturen.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Når barnet viser glæde og er tryk i naturen.
2. Tegn: Når barnet bruger og eksperimenterer med mulighederne i naturen.
3. Tegn: Når barnet udviser respekt for dyr og planteliv.
4. Tegn: Når barnet er nysgerrigt og stiller spørgsmål om naturen.
5. Tegn: Når barnet bruger og videregiver sin naturfaglige viden.
6. Tegn: H:Børnene bruger selv detektivmetoden når de undres
7. Tegn: H:Børnene er opmærksomme på ændringer i naturen
8. Tegn: H:Børnene viser at de har lært af deres erfaringer
9. Tegn: H:Børnene viser glæde ved og føler sig hjemme i naturen
10. Tegn: H:Børnene viser ansvarlighed når vi færdes i naturen.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med natur og naturfænomener angivet:

1. Tiltag: Personalet viser glæde, interesse og ansvarlig for naturen.
2. Tiltag: Personalet undres og søger svar sammen med børnene.
3. Tiltag: Vi bevæger os med åbne sanser og holder øje med tegn på årstidernes skiften.
4. Tiltag: Vi taler med børnene om, hvor maden kommer fra og tilbereder egen avl.
5. Tiltag: Vi har frokostordning og præsenterer barnet for madens mangfoldigheder.
6. Tiltag: H:Detektivmetoden: Hvad-Hvem-Hvorfor - når vi undres i naturen
7. Tiltag: H:Vi følger årets gang bl.a. ved at holde øje med bestemte træer
8. Tiltag: H:Vi eksperimenterer med sand,vand, ild, sne, jord mm
9. Tiltag: H:Lære børnene ansvarlig opførsel i naturen
10. Tiltag: H: Lave forskellige produkter sammen med børnene af naturens materialer. Mad, pynt, legetøj.....

4.6 KULTURELLE UDTRYKSFORMER OG VÆRDIER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

Vi har fokus på at børnene skal opleve og få kendskab til vores egen og andre kulturer. I vores afdelinger har vi få børn hvis forældre kommer fra andre lande end Danmark, så vi skal gøre os umage med at huske at vise børnene vore forskelligheder i sprog, hud, øjne, mad, sange mmm., og ligeledes vise hvor vi ligner hinanden.

Vi vil lade børnene forsøge sig med forskellige udtryksformer som teater, sang, musik, dans, male - kunst modelere, træværksted, foto

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Give børnene mulighed for at udfolde sig i forskellige kreative aktiviteter.

Børnene stifter bekendtskab med danske traditioner og værdier.

Børnene stifter bekendtskab med den kulturelle mangfoldighed, der er i børnehaven.

Børnene stifter bekendtskab med teater, bibliotek, kunst, kirken mm.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Barnet ser frem til de årlige traditioner og udtrykker glæde og forventning.
2. Tegn: Barnet viser glæde ved at være skabende i pædagogiske aktiviteter.
3. Tegn: Barnet viser interesse for, og nysgerrighed for hinandens kulturelle baggrunde.
4. Tegn: Barnet selv tager initiativ til udklædning, fortælling, sang, dans m.m..
5. Tegn: Barnet på eget initiativ bruger deres fantasi til skabelse af forskellige ting.
6. Tegn: H:Børnene ser med forventning frem til vore årlige traditioner
7. Tegn: H:Børnene viser interesse for og nysgerrighed på hinandens forskellige måder at leve på
8. Tegn: H:Børnene tager selv initiativ til udklædning, fortælling, sang, dans mm
9. Tegn: H:Børnene bruger på eget initiativ deres fantasi til at skabe forskellige ting.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

1. Tiltag: Vi giver mulighed for at arbejde med forskellige materialer.
2. Tiltag: Vi har flere forskellige danske traditioner i løbet af året.
3. Tiltag: Vi er nysgerrige på kulturelle forskelle.
4. Tiltag: Sørge for at barnet har adgang til legetøj, bøger og musik, som stimulerer fantasien, kreativiteten og nysgerrigheden.
5. Tiltag: Vi vil lave musik og drama.
6. Tiltag: H:Vi laver aktiviteter i forbindelse med danske højtider
7. Tiltag: H:Vi vil i hverdagen være åbne og nysgerrige på kulturelle forskelle i børnegruppen
8. Tiltag: H:Voksne og børn laver teater sammen med udklædning, musik mm.
9. Tiltag: H:Vi bruger bl.a. naturens materialer til kreative udfoldelser.
10. Tiltag: H:Vi tager ud af huset, med bus.... til teater, naturens dag.....mm

Illustration 5

5 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ SOM EN INTEGRERET DEL AF DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE

5.1 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er arbejdet med børnemiljøet beskrevet med følgende ord:

Psykiske børnemiljø: Vi voksne giver tid og ro til at skabe kontakt til børnene. Tæt samarbejde med forældrene så børnene også kan se vi voksne er ok at omgås. Vi voksne er positiv og viser glæde når vi modtager børnene,

Vi skaber et miljø så barnet oplever tryghed og tillid i samspillet med andre

Vi laver grupper hvor venskaber dyrkes, og hvor der er fokus på de gode relationer.

Fysiske børnemiljø: Vi har billeder nede i børnehøjde. Der er små toiletter. Vi har legemiljøer, i forskellig niveauer, hvor det også er muligt at udfordre børnenes sanser. Udendørs er der udfordringer til de yngste, hvor de ældste derimod bliver mere udfordret ved at bruge børnehaveens legeplads. Der er plantekasser med forskellige planter, så børnene oplever forskellige duft- og synsindtryk.

Æstetiske børnemiljø: Det allermeste hænger i børnehøjde, men vi er også meget bevidste om, at børnene ved, hvilke bøger, legetøj m.m. er tilgængelig for børnene.

Vi undlader at rydde op hele tiden, men lader legetøjet ligge fremme, så det derved inviterer børnene til at genoptage legen.

5.2 ARBEJDET MED BØRNEMILJØVURDERINGER

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er anvendelsen af børnemiljøvurderinger til at skabe inkluderende læringsmiljøer beskrevet med følgende ord:

Æstetisk børnemiljø: Vi vil være opmærksomme på at iagttage hvordan børnene agerer i dagligdagen. Vi skifter jævnligt ud på billeder på væggen, for at skærpe børnenes opmærksomhed.

Psykisk børnemiljø: Vi iagttager hvordan børnene har det indbyrdes. Laver grupper efter bl.a. relationer, så de oplever at de er sammen med nogle hvor de har en god relation.

Fysiske børnemiljø: Vi vurderer på hvornår børnene er parate til at bruge børnehavens legeplads.

Desuden følger vi børnenes initiativ til at undersøge insekter m.m.

Vi bevæger os væk fra institutionen, og bruger lokalområdet, så vi hele tiden skærper alle børnenes sanser.

6 AFSLUTNING

Vi har været igennem en spændende proces i udarbejdelsen af denne pædagogiske læreplan. Vi er en forholdsvis ny personalegruppe, i hvert fald i Møldrup, så det har været en rigtig god proces med mange gode pædagogiske diskussioner.

Vi ser frem til at komme til at bruge læreplanen som et aktivt redskab i udførelse af vores pædagogiske arbejde, og hvor alle har medejerskab til denne. Jeg håber og tror på, at vi alle synes, denne læreplan vil være med til at gøre planlægningen af vores arbejde nemmere, men samtidig også et redskab, som kan være med til at synliggøre, hvor vi endnu ikke helt lykkes med vores opgave.

Der er stadig ting som vi "heldigvis" ikke er i mål med, men derimod bevidsthed om, at der stadig er rum og plads til at udvikling af praksis.

Har man behov for yderligere oplysninger vedr. Møldrup Børnehus - Naturbørnehaven Hejlskovgaard, har vi følgende kontaktoplysninger:

Møldrup Børnehus, Nørregade 11, 9632 Møldrup

Tlf nr vuggestue: 41 71 99 09

Tlf nr børnehave: 41 71 99 08

Børnehusleder Per Gundelund Nielsen, 51 49 08 80

Naturbørnehaven Hejlskovgaard, Skravad Møllevej 1, 9632 Møldrup

Tlf nr: 86 69 23 46

Afdelingsleder Anja Øster

Hjemmeside www.moeldrupbh.viborg.dk.

Hjernen&Hjertet

Hjernen&Hjertet er et IT-system, som Rambøll har udviklet til at understøtte arbejdet med udvikling og dokumentation af kvalitet i dagtilbud.

Systemet hedder "Hjernen&Hjertet", fordi det forener den logisk-rationelle "hjerneaktivitet" det er at måle og dokumentere kvalitet, med den "hjerteaktivitet", det er at levere kvalitet i samværet med vores fælles børn.

Hjernen&Hjertet samler oplysninger fra de pædagogiske læreplaner, oplysninger til pædagogisk tilsyn, "Dialogprofiler" til brug i forbindelse med forældresamtalerne og andre oplysninger om den pædagogiske kvalitet.

Oplysninger fra alle disse forskellige dokumentationsopgaver, suppleret med kommunale nøgletal gør det muligt gennem Hjernen&Hjertet at give alle et bedre overblik over kvaliteten i det pædagogiske arbejde.

Du kan læse mere om Hjernen&Hjertet på hjemmesiden: **www.hjernenhjertet.dk**